

Рибак О.А. (2024). Перекладач жестової мови: основні аспекти професійної діяльності в Україні. Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації. *Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології*. – Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. С.348-351. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/>

Ольга Рибак,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу української жестової мови
Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
Україна

ПЕРЕКЛАДАЧ ЖЕСТОВОЇ МОВИ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Назва професії «перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» затверджена Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій». Водночас, документ зберігає професійну назву роботи «перекладач-дактилолог» (професіонали в галузі філології, лінгвістики та перекладів), «перекладач-дактилолог навчальних закладів» (належать до класифікаційного угруповання «вчителі спеціалізованих навчальних закладів»).

Основною метою професійної діяльності перекладача жестової мови є забезпечення міжмовної та міжкультурної комунікації між особами з порушенням слуху та тими, які чують, у різних сферах суспільного життя.

Вагомим поштовхом до розвитку в Україні української жестової мови загалом [1-3] та професії перекладача жестової мови зокрема став Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019), а саме *Стаття 4. Статус української жестової мови та мовні права жестомовних осіб:*

1. Українська жестова мова є мовою спільноти жестомовних осіб.
2. Українська жестова мова - природна візуально-жестова мовна система з власною лексико-граматичною структурою, що сформувалася

Рибак О.А. (2024). Перекладач жестової мови: основні аспекти професійної діяльності в Україні. Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації. *Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології*. – Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. С.348-351. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/> еволюційним шляхом і використовується як основний або один з основних засобів

спілкування жестомовних осіб, які постійно проживають або впродовж тривалого часу проживали на території України.

3. В Україні кожному гарантується право вільно використовувати українську жестову мову в суспільному житті, вивчати та підтримувати її, а також навчатися українською жестовою мовою.

4. Жодне з положень цього Закону не може тлумачитися як таке, що спрямоване на звуження сфери використання української жестової мови [4].

У цьому ж році був затверджений Професійний стандарт «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)» На відміну від попереднього періоду розвитку професії перекладача жестової мови в нашій державі, цим стандартом було чітко розмежовано професійні компетентності перекладача:

1. Комунікаційний супровід осіб з порушеннями слуху для вирішення громадських та особистих питань.

2. Послідовний переклад (словесно-жестовий, жестово-словесний).

3. Синхронний переклад (словесно-жестовий, жестово-словесний).

4. Комунікаційний супровід осіб з порушеннями слуху у громадських приймальнях державних органів влади та місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях.

5. Організація та надання особам з порушеннями слуху та тими, які чують, міжмовної та міжкультурної комунікації [5].

Вузької спеціалізації у перекладачів жестової мови в Україні немає, є лиш умовний поділ за сферами професійної діяльності: соціальна, медична, юридична, освітня, інформаційна. В останні роки набуває популярності та розвитку сфера культурних івентів (концерти, виставки, фільми, модні покази, театральні вистави, подкасти, майстер-класи тощо).

Рибак О.А. (2024). Перекладач жестової мови: основні аспекти професійної діяльності в Україні. Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації. *Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології*. – Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. С.348-351. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/>

Пандемія коронавірусу та війна внесли свої корективи у форми роботи перекладачів жестової мови, наявні наступні форми: очна, дистанційна, змішана. Нині в нашій країні з'явилися нові професійні спільноти, які об'єднують перекладачів жестової мови. Це, до прикладу, громадська організація «Всеукраїнська асоціація перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю», громадська організація «Перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю «МІСТ», Рада перекладачів жестової мови при ВГО «Українське товариство глухих», основним завданням яких є об'єднання перекладачів ЖМ з усіх регіонів України та людей з інвалідністю, адвокація інтересів, прав і свобод людей з інвалідністю, допомога в створенні комфортних умов, та в реалізації проєктів, пов'язаних з побудовою інклюзивного суспільства та забезпеченням базових потреб усіх людей з інвалідністю, підтримка професійного розвитку спільноти перекладачів жестової мови в Україні.

З розвитком громадянського суспільства прогнозована поява більшої кількості громадських об'єднань перекладачів, які намагаються підняти престиж професії, сприяти розвитку кожного свого члена, а також запобігати емоційному вигоранню та професійній підтримці.

Список використаних джерел:

1. Кульбіда С.В. (2008). Українська жестова мова. Енциклопедія освіти / АПН У; гол. ред. В.Г.Кремень. К.: Юрінком інтер, 2008. С.928-929.
2. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742529/>
3. Kulbida S. (2017). The Steps Ukrainian science in the Study and popularization the Ukrainian Sign Language. Issues of upbringing and teaching in the context of modern conditions of objective complication of the person's social adaptation processes. Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the CXXXVIII International Research and

Рибак О.А. (2024). Перекладач жестової мови: основні аспекти професійної діяльності в Україні. Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації. *Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології*. – Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. С.348-351. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/> Practice Conference and I stage of the Championship in Psychology and Educational sciences (London, February 9 - February 15, 2017). S. 26-28.

4. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019).

5. Про затвердження професійного стандарту «Перекладач жестової мови (сурдоперекладач)». Наказ Міністерства соціальної політики України № 203 від 19.02.2019 р.